

8. Kuplevasky, N.O. (1904), "30th anniversary of scientific performance and rector of the university", *Yuzhnyy kray*, 13 April.
9. Kuplevasky, N.O. (1908), "Kuplevaskyy Nikolai Osipovich : Autobiography", juridical faculty imp. First of Kharkov University for 100 years ego existence (1805-1905), Kharkiv, Ukraine.
10. Brockhaus, F.A. and Efron, I.A. (editors) (1915), "Kuplevaskyy Nikolai Osipovich", *Novyy entsiklopedicheskiy slovar* [New Encyclopedic Dictionary], vol. 23, Petersburg.
11. Rymarenko, U.I., Averyanov, V.B. and Usenko, I.B. (editors) (2003), *Antolohiya ukrayinskoyi yurydichnoyi dumky : v 6 t.* [Anthology of Ukrainian legal opinions. In 6 v., Volume 5 : Police and Administrative Law], Vydavnychiy Dim «Yurydichna knyha», Kyiv, Ukraine.

УДК 347.77: 33: 340.12

ТЕОРІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ДО ПОСТАНОВКИ ПИТАННЯ

Горбова Н.А., к.пед.н.

*Таврійський державний агротехнологічний університет,
пр. Б. Хмельницького, 18, м. Мелітополь, Запорізька обл., Україна
sankciy@mail.ru*

Порівняно нетривалий термін розвитку інтелектуальної власності як правового інституту зумовлює існування безлічі різних теорій інтелектуальної власності. На основі дослідження підходів представників вітчизняної та зарубіжної правової й економічної науки зроблені висновки про різновиди й сутності теорій інтелектуальної власності, а також їх цінності та ролі в прийнятті відповідного законодавства.

Ключові слова: інтелектуальна власність, теорія інтелектуальної власності, трудова теорія інтелектуальної власності, теорія особистості, теорія соціального планування, утилітарна концепція інтелектуальної власності.

ТЕОРИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ: К ПОСТАНОВКЕ ПРОБЛЕМЫ

Горбова Н.А.

*Таврический государственный агротехнологический университет,
пр. Б. Хмельницкого, 18, г. Мелитополь, Запорожская обл., Украина
sankciy@mail.ru*

Сравнительно непродолжительный срок развития интеллектуальной собственности как правового института предопределяет существование множества различных теорий интеллектуальной собственности. На основе исследования подходов представителей отечественной и зарубежной правовой и экономической науки сделаны выводы о разновидностях и сущности теорий интеллектуальной собственности, а также их ценности и роли в принятии соответствующего законодательства.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, теория интеллектуальной собственности, трудовая теория интеллектуальной собственности, теория личности, теория социального планирования, утилитарная концепция интеллектуальной собственности.

THEORY OF INTELLECTUAL PROPERTY: TO THE ISSUE OF PROBLEM SETTING

Horbova N.A.

*Tauride state agrotechnical university, ave. Bohdan Khmelnytsky 18, Melitopol, Zaporizhia area, Ukraine
sankciy@mail.ru*

One of the controversial issues of modern civil law in the world is construction of a system of legal protection of intellectual activity. Despite the fact that the first attempt to settle the legal regulations on the use of inventions and works have appeared, according to various data, in the 15th-17th centuries and granting of special privileges was carried out even earlier, the legal institutions of intellectual property as a whole are rather immature with respect to standards of civil rights. This area lacks theoretical research justifying all aspects of legal regulation of discussed relations, starting with the existence of notion and nature of intellectual property.

A large number of papers on the theories of intellectual property allows stating their great amount, and makes it possible to classify their certain directions. At the same time, depending on what approach the author adheres to, there are various legislative solutions being accepted and negatively evaluated even by the authors themselves. In this

regard, the author attempts to assess the value, and most importantly, the effectiveness of a particular theory in law-making and law enforcement practice.

The purpose of this study is to conclude about the nature and types of theories of intellectual property, as well as their value and role in improving the relevant legislation.

Overall kaleidoscope of theories and ideas about the nature of intellectual property and intellectual property rights is impressive even for an experienced scholar. These are theory of privileges and contract theory, theory of industrial property and intangible (immaterial) theory, theory of personal rights (or personal theory) and the theory of intellectual property, tort doctrine of intellectual property and rental construction, theory of eternal industrial property, and, finally, two main theories of intellectual property rights, each of which has have its ardent supporters and opponents at all times of the existence of the concept of intellectual property rights – proprietary theory (theory of property and theory of quasi-property) and the theory of exceptional natural rights.

Relatively short period of development of intellectual property as a legal institution determines the existence of many different theories of intellectual property. Based on research of approaches of representatives of domestic and foreign legal science and economics, the author concludes about the nature and types of theories of intellectual property, as well as their value and roles in adoption of relevant legislation.

Key words: intellectual property, intellectual property rights, labor theory, labor theory of intellectual property, theory of personality, theory of social planning, utilitarian concept of intellectual property.

Однією з дискусійних проблем сучасної цивілістики у всьому світі є побудова системи правової охорони результатів інтелектуальної діяльності людини. Не дивлячись на те, що перші спроби врегулювати правовими нормами відносини щодо використання винаходів і творів з'явилися, згідно з різними даними, у XV – XVII ст., а надання особливих привілеїв здійснювалося ще раніше. Правові інститути інтелектуальної власності в цілому досить незрілі за мірками цивільного права. У цій сфері явно недостатньо теоретичних досліджень, які повинні обґрунтувати всі аспекти правового регулювання розглянутих відносин, починаючи з існування поняття й сутності інтелектуальної власності.

Так, у вітчизняній науковій літературі майже не відображені будь-які теорії інтелектуальної власності. Окремі думки представлені в роботах Й. Покровського, О. Піленко, Г. Шершеневича, І. Табашнікова й деяких інших авторів. При цьому дослідження зосереджені переважно на понятті інтелектуальної власності, і говорити про наукову дискусію передчасно.

Використовувати багатий досвід досліджень сутності радянського авторського й винахідницького права, представлений, зокрема, роботами Б. Антімонова, В. Іонаса, О. Іоффе та інших, об'єктивно не представляється можливим. Однак і заперечувати його вплив на сучасну українську цивілістичну теорію також не варто.

Дещо по-іншому складається ситуація з дослідженнями, присвяченими проблемам інтелектуальної власності в далекому зарубіжжі. Значна кількість публікацій про теорії інтелектуальної власності дає можливість класифікувати теорії на певні течії. Водночас залежно від того, якого підходу дотримується автор, приймаються різні законодавчі рішення, що оцінюються негативно, у тому числі самими авторами. У зв'язку із цим робляться спроби оцінити значення, а головне – ефективність застосування тієї чи іншої теорії в правотворчій і правозастосовній практиці.

Метою статті є дослідження різновидів і сутності теорій інтелектуальної власності, а також їх цінності й ролі у вдосконаленні відповідного законодавства.

На думку американських учених, можна виділити чотири течії, у межі яких вписується більшість теоретичних досліджень про природу й походження інтелектуальної власності [1]. Варто одразу зазначити, що окремою теорією інтелектуальної власності визнається сукупність положень теоретичного характеру, які не тільки дають уявлення про поняття, а й обґрунтовують причини, необхідність існування й цілі, досягненню яких повинно сприяти право інтелектуальної власності. Крім того, тісний взаємозв'язок західних уявлень про інтелектуальну власність з економічною наукою передбачає особливий кут зору, під яким досліджується соціальне й правове явище.

Перша течія формується на основі відомого утилітарного принципу: під час формування прав власності має бути максимізований чистий добробут суспільства. Переломлюючи цю основну думку щодо інтелектуальної власності, ідеться про те, що право інтелектуальної власності – це пошук оптимального балансу між здатністю виключного права стимулювати створення винаходів і творів, з одного боку, і тенденцією цих прав скорочувати широке використання результатів творчої діяльності суспільством, з іншого боку. Цей підхід спостерігається, наприклад, у роботах В. Ландеса й Р. Познера про авторське право й право товарних знаків (цей термін використовується представниками

зарубіжної науки, тому ми вважаємо за можливе вживати його в цьому випадку) [1]. На думку авторів, відмінні риси більшості результатів інтелектуальної діяльності такі, що, по-перше, легко можуть бути скопійованими, і по-друге, використання їх однією особою не перешкоджає використанню іншими особами. У сукупності це призводить до того, що творці цих результатів не зможуть відшкодувати витрати для їх «виготовлення», наприклад час і зусилля, витрачені на написання, і витрати на переговори з видавцями й відповідними компаніями, тому що вони будуть обійдені копіювальниками, які несуть тільки низькі витрати на виробництво (друк і розповсюдження тиражу книги або дисків) і можуть запропонувати споживачеві ідеальний продукт за дуже низькими цінами. Ця загроза буде стримувати авторів під час створення цінних для суспільства інтелектуальних продуктів. Щоб уникнути цих економічно не вигідних наслідків, необхідно надати авторам на обмежений час виключне право робити копії свого результату.

Ця концепція також має назву утилітарної концепції інтелектуальної власності.

Другий підхід, який сьогодні є панівним у теоретичних джерелах, насамперед англо-американської правової системи, полягає в тому, що людина, яка працює з вихідними матеріалами, що нікому не належать або є суспільними, має природне право на плоди своїх зусиль. Держава ж зобов'язана поважати й забезпечувати це природне право. Ці ідеї, почерпнуті ще з робіт Дж. Локка, вважаються найбільш придатними до сфери інтелектуальної власності. Пов'язано це, на думку прихильників цієї теорії, з тим, що відповідний вихідний матеріал (факти, ідеї, концепції) дійсно здається в певному сенсі суспільним, а праця автора робить значний внесок у цінність кінцевого продукту. Простежити цей підхід можна, зокрема, у Р. Нозіка [2, с. 178-182] і Д. Хьюза [3, с. 287, 299-330]. Р. Нозік стверджує, що отримання прав власності через працю є законним, якщо інші особи не постраждають від якоїсь чистої шкоди. Чиста шкода в цьому випадку являє собою, наприклад, імовірність стати біднішим, ніж інші особи були б без надання власності через працю, або обмеження ресурсів, доступних для їх використання. Таким чином, надання патентних прав винахіднику не суперечить ідеям Дж. Локка, хоча доступ інших осіб до винаходу й обмежується. Уся справа в тому, що винахід не існуватиме зовсім без докладання зусиль винахідника. Іншими словами, видача патенту не шкодить, а допомагає споживачам. Водночас, за твердженням Р. Нозіка, права винахідника повинні бути обмежені двома випадками. Зокрема, особі, яка пізніше й незалежно від першого винахідника винайшла такий же пристрій, має бути дозволено виробляти та продавати продукт із цим винаходом. Певним чином втілення цієї думки існує в нашому законодавстві, проте обов'язковою умовою виникнення цього права є те, що використання або приготування до використання продукту має бути здійснено до дати пріоритету, а не після (право попереднього користування). У цілому цей підхід ще називають трудовою теорією інтелектуальної власності.

Передумовою третього підходу, виведеної з творів І. Канта та Г. Гегеля, вважається те, що права приватної власності – ключові права для задоволення фундаментальних потреб людини [4; 5]. Із цієї точки зору права інтелектуальної власності можуть бути виправдані або на основі твердження, що вони захищають від присвоєння та зміни результату творчої діяльності, через які автори й артисти висловили бажання й відношення, або на основі того, що вони створюють соціальні й економічні умови, сприяють творчій інтелектуальній діяльності, яка у свою чергу важлива для процвітання людства [4; 5].

У найбільш обґрунтованому вигляді Д. Хьюз виводить із «Філософії права» Г. Гегеля такі принципи формування системи права інтелектуальної власності. Ми повинні прагнути надавати правову охорону плодам більш очевидної інтелектуальної діяльності, наприклад написання роману, ніж плодам менш очевидної інтелектуальної (творчої) діяльності, наприклад генетичним дослідженням. Унаслідок того, що суспільний імідж, включаючи фізичні особливості, манери й минуле, є важливою «ємністю для особистості», він заслуговує на загальну правову охорону. Тому ця теорія й отримала назву «теорія особистості». Нарешті, авторам і винахідникам повинно бути дозволено отримувати повагу, шану, захоплення та грошову винагороду від публіки через продаж або роздавання копій їхніх робіт, проте не повинно бути дозволено відмовитися від права запобігати з боку інших спотворенню або присвоєнню їх робіт [3, с. 330-350].

Сучасні теоретики теорії особистості стверджують, що приватні права власності повинні надаватися тільки тоді, коли вони будуть сприяти людському процвітання, захищаючи або заохочуючи фундаментальні людські потреби й інтереси. Перший крок у застосуванні цієї перспективи до інтелектуальної власності – ідентифікація спеціальних потреб чи інтересів, які будуть заохочуватися. Дж. Уолдрон говорив, що широке розмаїття інтересів можна визнати фундаментальним, і кожен із

них міг би бути підтриманий системою прав власності. Ось деякі з них. Якщо в центрі уваги спокій духу, то виключне право визначати, як повинні використовуватися певні ресурси, може вважатися важливим для уникнення морального виснаження, до якого призводить почуття провини від усвідомлення, що чийсь дії або чиясь використання загальное позбавляє переваг інших людей [6, с. 295]. Виключне право контролю за певними ресурсами може розглядатися як необхідне для незалежності окремої особистості її самоврядування [6]. Самореалізація людини як соціальної істоти забезпечується свободою володіти, а отже, торгувати майном для встановлення свого соціального оточення та свого місця в різних спільнотах [6, с. 296-297]. Володіння власністю може сприяти визнанню волі особи й визнанню її вільною іншими особами, тобто самореалізації як особистості [5; 6, с. 302-303]. Якщо ми гарантуємо безпеку й задоволення, то потрібен контроль над певною кількістю ресурсів, залучених для звільнення людей від нав'язливих ідей отримання коштів для виживання, і таким чином забезпечується можливість задовольняти більш «високі» потреби [6, с. 304-306]. Відповідальність може культивуватися через надання ресурсів у володіння й управління [6, с. 308-310]. Самосвідомість (індивідуалізація) може залежати від здатності проектувати впровадження життєвого плану в майбутнє, чому сприяє відповідальність за свою власність [5]. Володіння власністю може бути необхідним для включення особи в економічну або психологічну позицію учасника держави, надання йому громадянства. Право власності може бути необхідним для отримання можливості відстоювати ідеї про красу та здійснювати благодійну діяльність [6, с. 220].

Деякі з названих аргументів забезпечуються підтриманням системи охорони інтелектуальної власності, проте мало що дають під час вирішення того, які права треба надавати. Тією мірою, якою права інтелектуальної власності мають економічну цінність і можуть купуватися та продаватися, вони можуть робити внесок у можливість свого власника уникати провини, стати незалежним, брати участь у політичній діяльності тощо. Проте ці цінності можуть також забезпечуватися правами на землю або частками в приватних корпораціях. Отже, законодавець повинен конструювати якусь систему приватного володіння ресурсами, проте мало зрозуміло, які саме ресурси мають бути приватизовані, а які мають залишитися в суспільства.

Можливо, засновані на теорії особистості рекомендації з конструювання інтелектуальної власності можна знайти в комбінації інтересів приватного життя, самореалізації, індивідуалізації та благодійності. Проте ті, хто намагався в цих рекомендаціях знайти відповіді на специфічні запитання, дійшли до абсолютно різних висновків.

Дві взаємопов'язані проблеми лежать в основі цих розбіжностей. По-перше, концепції «особистості» – образи «особистості», які за допомогою інтелектуальної власності ми намагаємося захищати; вони занадто абстрактні й не можуть забезпечити відповіді на більшість специфічних запитань. Або більш загальне уявлення про людську природу (з важливістю творчості для душі), або ж концепція, прив'язана до конкретної культури й часу, здаються необхідними, якщо ми намагаємося забезпечити законодавців рекомендаціями, які їх задовольняють. По-друге, ніхто з теоретиків розглянутої течії не вивчав проблему так званого «фетишизму» (термін належить М. Радін) [4]. Не припиняються суперечки щодо того, які з елементів сучасної культури тієї чи іншої держави повинні враховуватися, а які ні: пошук самого себе або індивідуальності, національна, етнічна або расова самосвідомість, шанування творчості та мистецтва, суспільне визнання.

Останній із розглянутих чотирьох підходів базується на тому положенні, що права власності в цілому та права інтелектуальної власності зокрема можуть і повинні бути сформульованими таким чином, щоб сприяти досягненню справедливої та привабливої культури. Представники цього напряму черпають ідеї для досліджень у роботах Т. Джефферсона, раннього К. Маркса, «правових реалістів» та окремих прихильників (колишніх і сучасних) класичного республіканізму [4].

У роботі Н. Нетанела «Авторське право і демократичне громадянське суспільство» описано суспільство, де кожен користувався б певним ступенем фінансової незалежності та ніс би значну відповідальність за формування свого соціального й економічного середовища. Зокрема, сприяти створенню такого громадянського суспільства може авторське право. По-перше, воно забезпечує стимул для творчого вираження в низці політичних, соціальних та естетичних питань, підтримуючи таким чином основи демократичної культури та громадянського суспільства. По-друге, авторське право підтримує сектор творчої й комунікативної діяльності, яка відносно незалежна від державних субсидій, покровительства еліти й культурної ієрархії [7].

Окреслені цілі авторського права, за баченням Н. Нетанела, відповідно вимагають деякого його пристосування, реформування. Мають бути скорочені терміни дії авторського права, у цьому випадку зросте обсяг суспільного надбання, доступного для творчої обробки. Можливості власників авторського права контролювати створення похідних творів повинні бути обмежені з тих же причин. Нарешті, частіше може застосовуватися система примусового ліцензування для балансування інтересів авторів і «споживачів» [7].

Представники четвертої течії змушені робити важкий вибір на двох рівнях. Перший, і найбільш очевидний, – це формування бачення справедливої та привабливої культури. Яке суспільство ми пробуємо просувати шляхом коригування авторського, патентного права та права товарних знаків? Можливості нескінченні [5, с. 191]. Наприклад, У. Фішер ілюструє застосування своєї теорії до формування права інтелектуальної власності в Інтернеті [8]. І тут же критично оцінює результат, оскільки самі компоненти певного бачення культури можуть бути предметом запеклих суперечок політичних філософів. Очевидно, що вирішити ці суперечки не під силу теоретикам інтелектуальної власності. Цей похід, за визнанням У. Фішера, найменш усталений з усіх названих і тому найменш визнаний, він навіть не має загальноживаної назви [8]. Його називають або «проприетарна теорія» (Г. Олександр), проте в цьому випадку в нас виникає плутанина з іншою теорією, яку ми озвучимо далі, або «теорія соціального планування» (У. Фішер), як ми й будемо її називати. Її прихильниками також є Р. Кумб., М. Медоу, Н. Елькін-Корен [3].

Прихильники кожного з підходів не просто узагальнюють окремі вихідні положення й оформлюють правову доктрину, вони намагаються дати відповіді на перспективні запитання, які постають перед законодавцями та суддями в нових обставинах. На жаль, жодна з теорій не допомагає на практиці так, як стверджують їх прихильники. Сумнівність, двозначність, внутрішня непослідовність первинної емпіричної інформації серйозно обмежує їх розпорядчу силу. Проте кожна теорія має своє значення.

На думку У. Фішера, незважаючи на те, що всі теорії отримують свій розвиток завдяки подібним міркуванням у судових рішеннях, статутах та апеляційних постановках, дві обставини не дозволяють говорити про повне пояснення побудови сучасних теорій тільки цим паралелізмом і резонансом.

По-перше, у праві інтелектуальної власності існує кілька важливих тем, що не знайшли відображення в значній кількості теоретиків. Так, багато американських судів, наприклад, намагаються під час застосування норм авторського права та права товарних знаків відображати й надавати силу звичаю: або звичайній діловій практиці, або звичаям «сумлінності» та «чесної справедливої ділової практики». Зрозуміло, що глибоке коріння цього знаходиться в загальному праві, а також у роботах ранніх американських правових реалістів [8, с. 170]. Проте мало хто із сучасних теоретиків права інтелектуальної власності приділяє цьому увагу.

По-друге, У. Фішер вказує на те, що використовувані прихильниками різних підходів аргументи часто мають модифікований характер – може поєднуватися справедливість, стимулювання та формування культури й інші факти. Водночас у дослідників вони будуть розподілені та протиставлені. Він вважав, що все це відбувається тому, що теоретики досліджують право інтелектуальної власності крізь призму політичної філософії, де природне право, утилітаризм і теорія праці розглядаються як несумісні перспективи.

Крім того, значний вплив на побудову цих теорій права інтелектуальної власності надає те, що багато теоретиків користуються тими ж аргументами, які їм необхідні під час конструювання теорії права власності в цілому. Це досить сильно відчувається також із нашої точки зору. Коріння цього правила лежать в англо-американській політичній філософії, яка має вагомий вплив на систему загального права в цілому.

Загалом калейдоскоп теорій та уявлень про сутність інтелектуальної власності та права інтелектуальної власності вражає уяву навіть досвідченого науковця.

Якщо звернутися до законодавства України про інтелектуальну власність, то його основу становлять положення Конституції України, яка в ст.41 закріплює право кожного володіти, користуватися й розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної творчої діяльності. Таке формулювання фактично прирівнює (з урахуванням «тріади права власності») поняття «права інтелектуальної власності» та «права власності», оскільки так само, як і для речей, передбачає для результатів інтелектуальної творчої діяльності можливість володіти, користуватися й розпоряджатися ними. Проте переважна більшість законодавчих актів України закріплює права лише на результати творчої

діяльності, у тому числі й чинний Цивільний кодекс України (далі – ЦК України), який вперше об'єднав норми, що стосуються охорони прав на результати творчої інтелектуальної діяльності в окремій книзі. Ще в проекті ЦК України за особами, яким належать такі нематеріальні блага, як твори літератури, науки й мистецтва та суміжні права, винаходи й корисні моделі, промислові зразки тощо, були закріплені виключні права на використання, які означали, що вживання результатів творчої діяльності та засобів індивідуалізації третіми особами може здійснюватися тільки за згодою правоутримувача [9, с. 69].

Додамо також, що суттєве значення для розуміння специфіки регулювання відносин у сфері права інтелектуальної власності має наголошене в ст.419 ЦК України співвідношення категорій «права інтелектуальної власності» та «права власності». При цьому право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать один від одного, а перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності не означає перехід права власності на річ, і навпаки.

Як свідчать публікації періоду прийняття чинного ЦК України, серед розробників і спеціалістів у сфері інтелектуальної власності, так само, як і під час виникнення й розвитку теорій права інтелектуальної власності у світовому масштабі, виникли досить гострі суперечки у визначенні природи інтелектуальних прав і їх змісту. Чітка позиція розробників ЦК України щодо природи інтелектуальних прав як виключних, сформульована в ст.ст.429-433 проекту ЦК України, не була прийнята законодавцем [9, с. 154-155].

О. Підпригора, зокрема, згадував, що для робочої групи це питання стало серйозною проблемою. Одна група вчених вважала, що авторові належить виключне право на його використання, інша – автору належить право власності на результат. Було досліджено дуалізм, який характерний не лише для законодавства України. Так, у більшості країн патентне законодавство надає винахіднику виключне право на використання результату. Це право є товаром, а отже, об'єктом цивільного обороту. Воно може продаватися й заповідатися, тобто прирівнюватися до права власності. Однак термін «право власності» в законодавстві цих країн щодо об'єктів інтелектуальної власності не вживається. В інших країнах (Велика Британія, Іспанія, Португалія, Франція, США тощо) результати інтелектуальної діяльності визнаються об'єктами права власності [10, с. 63].

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що на сьогодні не існує єдиної теорії інтелектуальної власності, яка лежала б в основі законодавства про інтелектуальну власність будь-якої країни світу. Їх безліч, що призводить до відсутності одноманітності в рішеннях проблем у відповідній галузі. Небагато існуючих в Україні досліджень із проблем права інтелектуальної власності ґрунтуються на теорії особистості або дуалістичній теорії. Водночас у науковій літературі та джерелах правозастосовної практики зустрічаються характерні елементи інших теорій і течій. Створення єдиної теорії інтелектуальної власності, яка буде лежати в основі правотворчості в Україні, позитивно вплине на ефективність законодавства у сфері інтелектуальної власності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Landes W. An Economic Fnalysis of Copyright Law / Landes W., Posner R. // J. of Legal Studies. – 1989. – № 18. – Р. 325.
2. Nosick R. Anarchy, State and Utopia / R. Nosick. – New York : Basic Books, 1974. – Р. 178-182.
3. Hughes J. The Philosophy of Intellectual Property / J. Hughes // Georgetown Law J. – 1998. – № 77. – Р. 287-350.
4. Кант И. Критика чистого разума / И. Кант ; перевод с нем. Н. Лосского. – М. : Мысль, 1994. – 591 с.
5. Гегель Г. Философия права / Г. Гегель. – М. : Мысль, 1990. – 524 с.
6. Waldron J. The Right to Private Property / J. Waldron. – Oxford : Clarendon, 1998.
7. Netanel N. Copiright and a Democratic Civil Society / N. Netanel // Yale Law J. – 1996. – № 106. – Р. 283.
8. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

9. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
10. Підпригора О.А. Об'єкти цивільних прав у Проекті Цивільного кодексу України / О.А. Підпригора // Українське Право. – 1998. – Част. 1. – С. 60-68.
11. Пиленко А.А. Право изобретателя / А.А. Пиленко. – М. : Статут, 2001. – 688 с.
12. Кони А.Ф. Авторское право / А.Ф. Кони // Новый энциклопедический словарь. – СПб. : Брокгауз-Ефрон, 1911. – Т. 1. – С. 327.
13. Шершеневич Г.Ф. Курс гражданского права / Г.Ф. Шершеневич. – Тула : Автограф, 2001. – 720 с.

REFERENCES

1. Landes, W. and Posner, R. (1989), An Economic Fnalysis of Copyright Law, J. of Legal Studies, no. 18, p. 325.
2. Nosick, R. (1974), Anarchy, State and Utopia, New York : Basic Books, pp. 178-182.
3. Hughes, J. (1998), The Philosophy of Intellectual Property, Georgetown Law J, no. 77, pp. 287-350.
4. Kant, I. (1994), Kritika chistoho razuma [Critique of pure reason], Translated by Losskiy, N., Mysl, Moscow, Russia.
5. Gegel, G. (1990), Filosofiya prava [Philosophy of law], Translated, Mysl, Moscow, Russia.
6. Waldron, J. (1998), The Right to Private Property, Oxford : Clarendon.
7. Netanel, N. (1996), Copiright and a Democratic Civil Society, Yale Law J, no. 106, p. 283.
8. Constitution of Ukraine of June 28, 1996, *Vidomosti Verkhovnoyi Radi Ukrayini*, 1996, no. 30, art. 141.
9. Civil Code of Ukraine of January 16, 2003, *Vidomosti Verkhovnoyi Radi Ukrayini*, 2003, no. 40-44, art. 356.
10. Pidoprihora, O.A. (1998), “Objects of civil rights in the Draft Civil Code of Ukraine”, *Ukrayinske Pravo*, part 1, pp. 60-68.
11. Pilenko, A.A. (2001), *Pravo izobretatelya* [The right of the inventor], Statut, Moscow, Russia.
12. Koni, A.F. (1911), “Copyright”, *Novyyu entsiklopedicheskiy slovar* [New encyclopedic dictionary], Saint Petersburg, Vol. 1, pp. 327.
13. Shershenovich, H.F. (2001), *Kurs hrazhdanskoho prava* [Course of Civil Law], Avtohraf, Tula, Russia.

УДК 342.565.5

ЗАГАЛЬНОСОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУДДІВ В УКРАЇНІ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ

Кравчук В.М., к.ю.н., доцент

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
вул. Винниченка, 30, м. Луцьк, Україна
wolodar@ukr.net*

У статті визначено ключові положення загальносоціальних гарантій діяльності суддів та їх сутнісні характеристики. Автором сформульовано дефініцію «загальносоціальні гарантії діяльності суддів» та розкрито її зміст, здійснено класифікацію таких гарантій. Загальносоціальні гарантії діяльності суддів є одним із важливих елементів конституційно-правового статусу судді.